

УСТОВ ВА МУРАБИЙЛАР КУНИ!

Нокис - 2022

1-октябрь День учителя!

МУГАЛЛИМ ХЭМ ҮЗЛИКСИЗ БИЛИМЛЕНДИРИҮ

ISSN 2181-7138

№ 6-2022

Илимий-методикалық журнал

Редактор:
А. Тилегенов

Редколлегия ағзалары:

Мақсет АЙЫМБЕТОВ
Нағмет АЙЫМБЕТОВ
Байрамбай ОТЕМУРАТОВ
Кеңесбай АЛЛАМБЕРГЕНОВ
Алишер АЛЛАМУРАТОВ
Дилшодхўжа АЙТБАЕВ
Тўлқин АЛЛАЁРОВ
Умида БАҲАДИРОВА
Фархад БАБАШЕВ
Асқар ДЖУМАШЕВ
Гўлнара ЖУМАШЕВА
Мырзамурат ЖУМАМУРАТОВ
Аскарбай НИЯЗОВ
Сабит НУРЖАНОВ
Уролбой МИРСАНОВ
Бахтиёр РАХИМОВ
Арзы ПАЗЫЛОВ
Барлықбай ПРЕНОВ
Қаххор ТУРСУНОВ
Тажибай УТЕБАЕВ
Саодат ТОШТЕМИРОВА
Амангелди УТЕПБЕРГЕНОВ
Ризамат ШОДИЕВ
Зафар ЧОРШАНБИЕВ
Дўстназар ХИММАТАЛИЕВ
Гулрухсор ЭРҒАШЕВА

Шолкемлестириўшилер:

*Қарақалпақстан Республикасы
Халық билимлендириў
Министрлиги, ӨЗПНИИ
Қарақалпақстан филиалы*

*Өзбекстан Республикасы
Министрлер Кабинети
жазындағы Жоқарғы
Аттестация Комиссиясы
Президиумының 25.10.2007
жыл (№138) қарары менен
дизимге алынды*

*Қарақалпақстан Баспа сөз хэм
хабар агентлиги тәрәпинен
2007-жылы 14-февральдан дизимге
алынды №01-044-санлы гуўалық
берилген.*

*Мәнзил: Нөкис қаласы,
Ерназар Алакөз көшеси №54
Тел.: 224-23-00*

*e-mail: uzniipnkkf@umail.uz,
mugallim-pednauk@umail.uz
www.mugallim-uzliksiz-bilim.uz*

Жўрналга келген мақалаларга жуўап қайтарылмайды, жўрналда жәрияланған мақалалардан алынған ўзиндилер «Мугаллим хэм ўзликсиз билимлендириў» жўрналънан алынды, деп корсетилиўи шәрт. Жўрналга 5-6 бет көлеминдеги материаллар еки интервалда TIMES NEW ROMAN шрифтинде электрон версиясы менен бирге қабыл етиледи. Мақалада келтирилген маглыўматларга автор жуўапкер.

МАЗМУНЫ

ТИЛ ҲАМ АДЕБИЯТ

Nurlibekova G.M. Tilimizdīn āhmiyeti hām ondađi ayırım sōzlerdīn naduris qollanilīwi	4
Qipshaqbaeva N.T. Sh.Seytov poeziyasinda folklorizmler	7
Сейдуллаева А.Ю., Ерназарова Д.Е. Бердақ шығармаларының әхмийети, ондағы дидактикалық хэм педагогикалық көзкараслар	10
Shirinqulova Sh.M. Tibbiy terminologiyada fransuz tilidagi soʻz yasalish usullarining mohiyatini oydinlashtirish, hamda leksik-grammatik xususiyatlarini tahlil qilish	13
Xazratqulova O.A. Oʻzbek tilida afv mazmunli birliklarning ifodalanish kategoriyasi	17
Розикова С.Х. Ўзбек драматургиясида амир темур образининг яратилиши	21
Кадилова Д.Ф. Чет тили дасрларида мамлакатга оид билимларнинг гапириш кўникмасига таъсири	25
Содиқова С.А. Ўзбек, инглиз ва рус тилларида ассоциатив лугатлар тузишнинг ўзига хос хусусиятлари	28
Журабекова Х.М. Инглиз тилида тинглаб тушуниш кўникмасини ўқитишнинг замонавий методлари	35

ПЕДАГОГИКА, ПСИХОЛОГИЯ

Ильясова З.У. Бердақ поэзиясида социал турмуслық мәселелерининг сәўлелениўи	40
Алимухамедова Х.Р. Хулқ-атвор тушунчасининг аксиологик ва семиологик аҳамияти	43
Саидова Х.Р. Таълим сифатини таъминлашда миллий ва хорижий тажрибалар	48
Холматова М.М. Гигиеник маданият тушунчасининг мазмун-моҳияти (ўқитишдаги аҳамияти)	53
Нургаев У.Н. Бўлажак тасвирий санъат ўқитувчиларини инновацион технологиялари асосида касбий компетентлигини ривожлантириш масалалари ечими	55
Кушиева Н.Х. “Мақтаб-университет” тизимида инглиз тилини кластерли ёндашувлар асосида ўқитишнинг назарий асослари	59
Xabilova S.T. Yosh pedagoglarning psixologik-pedagogik kompetentligini shakllantirishda taʼlim tizimining ahamiyati	68
Қодинова Ф.М. Курсантларни маънавий-ахлокий кадриятлар асосида тарбиялаш самарадорлигини текширишда тажриба-синов ишлари натижалари тахлили	71
Қобилова Ў.К. Умумтаълим мактаби ўқувчиларини касб-хунарга йўналтиришнинг метод, воситалари ва улар устида ишлаш технологиялари	75
Abdiraimov Sh.S. Test topshiriqlarining solishtirma validligini aniqlashga doir	81
Tashxodjayeva P.B. Teaching professional competence to medical students through integrative approach (on the example of english)	85

МИЛЛИЙ ИДЕЯ ҲАМ РУЎХБЎЙЛИҚ ТИЙКАРЛАРИ, ТАРИЙХ, ФИЛОСОФИЯ

Чориева Ф.А., Рахматова М.У. Шарк мутафаккирларининг шахс камолоти ҳақидаги қарашлари	89
Mambetkarimova I.P. National traditions, programs and the role of friendship of nations in it	92

ФИЗИКА, МАТЕМАТИКА, ИНФОРМАТИКА

Мирсанов У.М. Узлуксиз таълим тизимида дастурлаш тилларини ўқитиш муаммолари	95
Эшмуродов А.Г. Талабалар мустақил ишларини ташкил этишда web 3.0 технологияларининг дидактик имкониятлари	99
Хо'jamqulov В., Imamov O.Sh. Li algebrasining tasvirlari va ular yordamida hosil bo'luvchi leibniz algebralari	103
Алимов Б.Н. Математиканинг ривожланиш тарихига бир назар	105

БАСЛАЎЫШ КЛАСС, МЕКТЕПКЕ ШЕКЕМГИ ТӘРБИЯ

Asqarova X.A. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida madaniyat va ijodkorlik kompetensiyasini shakllantirishning o'ziga xos xususiyatlari	113
Шаббазова Д. Бошланғич синф ўқувчилари ўқув фаолияти самарадорлигини белгиловчи омиллар мазмуни	119
Тапгирқулов Э. Бошланғич синф ўқувчиларида атроф-мухитни асраш орқали экологик тарбия бериш механизмларини такомиллаштириш педагогик муаммо сифатида ўрганишнинг аҳамияти	124
Йўлдошев Р.Э. Бошланғич таълим магистрларини тайёрлаш тизимининг динамик моделини жорий этишда таълим технологиялари ва модулли таълим тамойиллари	128
Raxmatova H. Boshlang'ich sinf o'quvchilarining yozma nutq qobiliyatini rivojlantirishning kreativ usullari	132

ФИЗИКАЛЫҚ ТӘРБИЯ ҲӘМ СПОРТ

Усмонов Н. А. Ўқувчиларнинг жисмоний маданиятини шакллантиришнинг ижтимоий-педагогик аҳамияти	137
Ishonkulov A. Malaka oshirish jarayonida jismoniy madaniyat o'qituvchilarining axborot-kommunikatsiya texnologiyalari bo'yicha kasbiy sifatlarini takomillashtirishning o'rganilganlik darajasi	140
Эшиўлатов Ф.Р. Республикамиздаги болалар ва ўсмирлар спорт мактаблари самарадорлиги ошириш	144
Шодиқулов С.М. Курашчиларнинг рухий ҳолати – мусобақа жараёнларга таъсири	148
Kozlova G. G. Harakatli o'yinlar tarixi va qisqacha tushuncha, turkumlari, rivojlanish bosqichlari va pedagogic ahamiyati	155

гизетуғынлығын айтады. Жасларға мүләйимлилик, сабыр-тақат хәм түсиндириўшилиқ пенен билим алыўға үйретиў лазым, деп пикирлейди. Усылай билим алған жас әўлад шайыр идеалындағы жәмийетти жаратыўы мүмкин екенлигин аңлаған.

Бердақ жаслардың оқыўға барыў уақтын 7-8 жаслар шамасы деп шешти хәм халық ишинде хәрбир адамға саўатлы болыўды зәрүр санай отырып, улыўма халықты саўатлы етиў идеясын көтерди. Оның пикиринше бала мектепке барман дегенше үлкенлерден басланғыш ақыл, нәсият, тәрбия алған болыўы тийис. Себеби арнаўлы оқыў орнынан басқа турмыс мектеби бар, бундағы тәрбияшы турмыстың өзи, - деп Ө.Әлеўов өз мийнетинде шайырдың тәлим-тәрбиялық пикирлерин анализлеген.

Ҳақыйқатында да Бердақ демократ шайыр ғана емес, ол узақты көре алатуғын болжаўшы да. Оның косықларындағы арзыў-әрман, жәмийеттеги теңлик, адамлардың бир-биринен де саўатхан болыўы, идеал жәмийет сыяқлы ойларының бәри әмелде, ҳақыйқат бар. «Ақылы кәмил илими зор, билимли ел болмайды хор», деп шайыр жазғанындай келешекти қолында тутқан жаслар изленистен тоқтамаўы керек.

Әдебиятлар:

1. Әлеўов О., Қарақалпақстанда тәлим-тәрбиялық ойлардың кәлиплесиўи хәм раўажланыўы, Н. «Билим», 1993-ж.
2. Дәўқараев Н., Шығармаларының толық жыйнағы III том, Н. «Қарақалпақстан», 1979-ж.
3. Бердақ. Таңдамалы шығармаларының жыйнағы, ҚҚМБ, Нөкис, 1956-ж.
4. Бердақ. ҚҚМБ, Нөкис, 1950-ж.
5. Karakalpak halk ozani , таярлаған Dr. İrfan Ünver Nasrattin oğlu, İstanbul, «Ocak yayınları», 1997-ж.
6. Пахратдинов Ә., Халық шайырларында шайыршылықтың келип шығыў тарыйхынан, Н. «Қарақалпақстан», 1980-ж.
7. Пахратдинов Ә., Қарақалпақ классик поэзиясының жазба әдебиятлық характери ҳаққындағы мәселеге, «Әмиўдәрә» ж. № 9 1959-ж.

РЕЗЮМЕ

Ушбу мақолада қарақалпақ халқининг классик адибларидан бири, буюқ демократ шоир Бердақ Гаргабай уғли ижодининг ёшлар ва келажак авлод учун аҳамиятининг қай даражада муҳимлиги шоирининг ўлмас шеърлари мисолида келтирилган. Бердақ ижодидаги халқ педагогикаси қатор намуналар билан таҳлил этилган. Шоирининг ижодини янги аср авлоди мисолида янада теран ўраниш зарурлиги ўз исботини топган.

РЕЗЮМЕ

В данной статье для молодежи и будущего поколения важен один из классиков каракалпакского народа, великий поэт-демократ Бердак Гаргабай угли. Народная педагогика в творчестве Бердака анализируется на ряде примеров. Доказана необходимость более глубокого изучения творчества поэта на примере поколения нового века.

SUMMARY

In this article, one of the classical writers of the Karakalpak people, the great democratic poet Berdak Gargabay ugli, is important for the youth and the future generation. Folk pedagogy in Berdak's work is analyzed with a number of examples. The necessity of a deeper study of the poet's work on the example of the generation of the new century has been proven.

TIBBIY TERMINOLOGIYADA FRANSUZ TILIDAGI SO'Z YASALISH USULLARINING MOHIYATINI OYDINLASHTIRISH, HAMDA LEKSIK-GRAMMATIK XUSUSIYATLARINI TAHLIL QILISH

Shirinulova Sh.M.

Toshkent Tibbiyot Akademiyasi O'zbek va xorijiy tillar kafedrasi katta o'qituvchisi

Tayanch so'zlar: TE- termin elementi, fonetik, morfemik, leksik-semantik va sintaktik vositalar, patologiya, yunon-lotin tilidagi Telar, ildiz va affiksial morfemalar.

Ключевые слова: ТЭ-термин элемент, фонетические, морфемные, лексико-семантические и синтаксические средства, патология, термин элемент в греко-латыни, корневые и аффиксальные морфемы.

Key words: TE- term element, phonetic, morphemic, lexical-semantic and syntactic tools, pathology, TEs in Greco-Latin, root and affixal morphemes.

Kirish. Lotin tili va tibbiy terminologiya fani anatomiya, fiziologiya, klinika va farmatsevtika fundamental yo'nalish fanlari atamalarini chuqur tadqiq qiladi, hamda tibbiy va biologik bilimlar sohalari uchun bir nechta asosiy nomenklatura tizimini o'z ichiga oladi. Maqolamizning asosi shundan iboratki, roman aynan fransuz tilining so'z yasash vositalarining murakkab va xilma-xil tizimiga ega ekanligi bilan belgilanadi. Tilning barcha darajadagi vositalari - fonetik, morfemik, leksik-semantik va sintaktik vositalar yordamida yangi leksik birliklar yaratiladi. Ba'zan bir vaqtning o'zida bir nechta turli usullar qo'llaniladi. So'z yasash vositalari qaysi til darajasiga mansubligiga ko'ra, so'z yasashning asosiy uch turi mavjud: fonetik, morfologik, semantik. Morfologik va semantik so'z yasalishi yangi so'z yasashning eng muhim vositasidir.

Mavzuga oid adabiyotlarning tahlili. Tibbiyot terminologiyasi murakkab tuzilishli so'zlar - ildiz va so'z yasash elementlaridan tashkil topgan bo'lib, so'z yasash tuzilmalari fanda muhim o'rinni egallaydi. Ular, ayniqsa, klinik terminologiyada boy bo'lib, kasal organizm bilan bog'liq tibbiy va biologik terminlar bilimlar sohasining rivojlanishiga xizmat qiladi. Bu soha odatda patologiya deb ataladi. Patologiyada kasallikning klinikasi o'rganiladi, ya'ni uning belgilari va namoyon bo'lishi, fiziologik funksiyalarning buzilishi, organlar va to'qimalarda tarkibiy o'zgarishlarni o'rganadi. Shuning uchun anatomiya va fiziologiya atama tizimlari klinik terminologiyaning asosi bo'lib xizmat qiladi. Aslida, klinik terminologiya kasalliklarning oldini olish, diagnostika qilish, ularni maxsus nozologik (yunoncha nosos kasalligi) nomlari, bemorlarni tekshirish va davolash usullari bilan farqlash bilan bog'liq turli mavzular, jarayonlar, hodisalarni anglatadi.

So'z yasash tilning lug'at boyligini rivojlantirishning asosiy, eng muhim usuli hisoblanadi, chunki so'z yasash sohasida til rivojlanish qonuniyatlari ayniqsa yaqqol namoyon bo'ladi. Tilning lug'at boyligi va unga xizmat qiluvchi so'z yasash mexanizmi kuzatishlar, mulohazalar va umumlashtirishlar uchun eng boy material hisoblanadi. Tizim sifatida esa lug'at doimiy harakatda bo'ladi.

So'z yasalishi lotin yoki yunon tillaridan kelib chiqqan ildiz so'zlarni mukammal o'rganish bilan ifodalanadi. Termin yasalishining asosiy usullari affiks va noaffiksdir. Affiks usullariga so'z yasovchi affikslarni (prefikslar, qo'shimchalar) hosil qiluvchi asoslarga qo'shib hosila yasash usullari kiradi. Affikssiz usullar asosan termin elementlari yordamida qo'shma so'z yasashda qo'llaniladi.

Termin elementi - so'zning (yunoncha morfe shaklidan olingan morfema) atamalar bo'yicha mavjud shaklida muntazam takrorlanadigan va unga berilgan ma'noni saqlaydigan minimal ma'noli qismi hisoblanadi. Shu bilan birga atamaning yunon-lotin kelib chiqishi muhim ahamiyat kasb etadi. Masalan: therapia, pediatriya, anatomia va boshqalar.

Yunon-lotin tilidagi TElar xalqaro bo'lib, shunga mos ravishda ularning yordami bilan tuzilgan atamalar barcha tillarda, lekin ularning talaffuzini hisobga olgan holda qo'llaniladi. Rus tilida TE deyarli mustaqil so'zlar sifatida ishlatilmaydi. Bu funktsiyada ruscha so'z ma'no jihatidan bir xil. Shuning uchun, rus tilida ko'zlar kabi munosabatlar keng tarqalgan, ammo oftalmologiya, oftalmoplegiya,

oftalmoskop; teri, lekin dermatologiya, dermatit, dermatoz, dermoid; oshqozon, gastrotomiya, gastrit, gastroskop. Rus tilida faqat bir nechta TE mustaqil soʻzlar sifatida ishlatilishi mumkin, masalan: aorta, bronx, plevra; aortografiya, bronxit, bronxoektaziya, plevrit va boshqalar. Shunga oʻxshash munosabatlar prinsipial jihatdan Yevropa tillarida kuzatiladi.

Tadqiqot metodologiyasi. Soʻz yasash usullarini tahlil qilish va yangi soʻzlarning shakllanishidagi mavjud va yangi tendentsiyalarni aniqlash, shuningdek, zamonaviy fransuz tilidagi sifatlar va otlarning materiali boʻyicha konvertatsiya jarayonining xususiyatlarini koʻrib chiqishdir, chunki feʼllarning konvertatsiyasi va qoʻshimchalar zamonaviy tilga kamroq xosdir:

- soʻz yasashining asosiy tushunchalari bilan tanishish;
- soʻz yasashining morfologik usullarini koʻrib chiqish;
- taʼlim konvertatsiyasining barcha modellari va turlarini oʻrganish;
- konversiyani lugʻat va frazeologiyani toʻldirishning faol usuli sifatida oʻrganish;
- soʻzlarning bir leksik-grammatik kategoriyadan ikkinchisiga va umumiy tilga oʻtish jarayonini lugʻat boyligini boyitish yoʻllaridan biri sifatida aniqlash.

Soʻz shakllanishini oʻrganish, yaʼni bu holda, konvertatsiya qilish juda muhim, chunki tilni toʻldirish va rivojlantirish romantikaning eng kam oʻrganilgan muammolaridan biridir. Bu jarayon til tizimida soʻz yasash muammosi bilan yangi soʻzlarning paydo boʻlishi bilan bevosita bogʻliq. Soʻz yasash muammosi etarlicha oʻrganilmagan deb aytish uchun hech qanday asos yoʻq, ammo bu sohaga oid masalalarni koʻrib chiqishda bizni qiziqtiradigan jihat har doim ham taʼsir qilmaydi - zamonaviy frantsuz tilining lugʻatini toʻldirish.

Lotin oʻzakli roman tillarida soʻz yasash usulining mohiyatini oydinlashtirish, ularning zamonaviy fransuz tilidagi leksik va grammatik xususiyatlarini koʻrib chiqishdan iborat. Shunday qilib, transpozitsiya hodisasining mohiyatini aniqlab, bir vaqtning oʻzida ushbu jarayonning zamonaviy fransuz tilining soʻz yasashi tizimidagi oʻrnini aniqlashdan iborat.

Soʻz yasash masalalari lingvistik adabiyotda tobora muhim oʻrin egallaydi. Soʻz yasashiga oid ilmiy adabiyotlar maʼlumotlaridan koʻrinib turibdiki, tilshunos olimlarning eʼtiborini nafaqat yangi soʻz yasash yoʻllarini tavsiflash, balki soʻz yasashining umumiy nazariyasini ishlab chiqish ham jalb qiladi. Bu yoʻnalishda erishilgan natijalar salmoqli boʻlib, qator tilshunoslik fanlarida soʻz yasashi mavqeining oʻzgarishiga olib keldi. Shunday qilib, baʼzi olimlar uni morfologiyaga toʻliq bogʻlaydilar, yaʼni. grammatikaga, boshqa tadqiqotchilar leksikologiyaga, uchinchi guruh olimlar esa soʻz yasashga tilshunoslikning bu ikki tarmogʻi oʻrtasida oraliq joy ajratadilar.

Shuni tan olish kerakki, soʻz yasashi haqiqatan ham grammatika, ham leksikologiya bilan chambarchas bogʻliq. Soʻz yasashi va grammatika oʻrtasidagi bogʻliqlik yangi soʻzlarning yasashini oʻrganish muqarrar ravishda ularning tuzilishi masalalariga ham taʼsir qilishi bilan izohlanadi, yaʼni. morfologiyaga oid savollar. Tabiiyki, soʻz yasash hodisasi va jarayonlarini oʻrganish ular tarkibidagi soʻzlarning grammatik kategoriyalarini hisobga olmasdan amalga oshirilmaydi va soʻz yasash qoʻshimchalarining oʻzi, odatda, ayni paytda, hosila soʻzning tegishli soʻzga mansubligini koʻrsatuvchi koʻrsatkichdir. nutqning maʼlum bir qismi.

Gapning har bir boʻlagi uchun unga xos soʻz yasash vositalari qoʻllaniladi,

masalan, otlar, asosan, qo'shimcha so'z yasalishi va asosiy yasalishi hisobiga to'ldiriladi.

So'zning tuzilishi, uning ildiz va affiksial morfemalarga ajralishini o'rganish morfologik yoki morfemik tahlilning predmeti hisoblanadi. Morfologik so'z yasalishi ma'lum so'z yasalish modellariga ko'ra turli xil rasmiy vositalardan foydalangan holda mavjud so'zlarning shaklini o'zgartirish orqali yangi so'zlarni yaratishni o'z ichiga oladi.

So'z yasalishining leksikologiya bilan bog'liqligi yaqqol hodisadir, chunki lug'atni to'ldirishni o'rganish? Bundan tashqari, so'z yasovchi formantlar so'z turkumlarini faqat grammatik mansubligiga ko'ra emas, balki ma'lum sinf va turkumlarga mansubligiga ko'ra leksik-semantik xususiyatlariga ko'ra ham ajratish imkonini beradi.

Shuni ta'kidlash kerakki, yangi so'zlar nafaqat tevarak-atrofdagi voqelikning o'zgarishi ta'sirida, balki ular ko'pincha intralingvistik omillar ta'sirida yaratiladi. Turli xil (intra- va extra-lingvistik) omillar ta'siri ostida, o'zgarishlar nafaqat yuz berishi mumkin modellarning faollik darajasi, shuningdek, foydalanish sohalari bo'yicha taqsimlanishi (umumiy lug'at va uning turli funktsional uslublari, maxsus terminologiya va boshqalar).

Fransuz tili murakkab va xilma-xil so'z yasalish vositalari tizimiga ega. Nutqning har bir qismi uchun faqat unga xos bo'lgan ma'lum so'z yasalish usullari qo'llaniladi. Tilning barcha darajadagi vositalari - fonetik, morfemik, leksik-semantik va sintaktik vositalar yordamida yangi leksik birliklar yaratiladi.

Morfologik so'z yasalishi ma'lum so'z yasalish modellariga ko'ra, turli rasmiy vositalar yordamida mavjud so'zlarning shaklini o'zgartirib, yangi so'z yasalishini nazarda tutadi (masalan: cendre-cendrier, porte + parole = porte-parole va boshqalar).

Semantik so'z yasalishi bilan so'zning shakli o'zgarmaydi, faqat uning ma'nosi yoki vazifasi o'zgaradi (masalan: voler «uchib ketish» - voler «o'g'irlash», passant-le passant va boshqalar).

Asl tillarda (yunon yoki lotin) mustaqil so'zlar sifatida qo'llaniladigan qo'shma so'z atamalarining ko'plab tarkibiy qismlari zamonaviy terminologiyada erkin mavqeyini saqlab qolgan, masalan, yunon tilining mustaqil so'zlari iatria doctoring, paydeia parenting, cardia heart, penia poverty. , philia love , lalia nutqi faqat derivativlar tarkibida (pediatriya, ortopediya, taxikardiya va boshqalar) TE sifatida ishlatiladi. Shu bilan birga, atama tarkibida ham, mustaqil so'z sifatida ham qo'shimcha qo'shib qo'llanadigan TE lar mavjud, masalan: skleroz – kardioskleroz; turg'unlik - gemostaz.

Xulosa va takliflar. Ko'pgina tibbiy atamalar o'zak qo'shimchalari bilan qo'shib yasaladi. Bunda yunoncha kelib chiqishi -ia qo'shimchasi boshqalarga qaraganda ko'proq ishlatiladi. Masalan, qadimgi yunoncha gemorragiya gem-qon + singan, yirtilgan + ia ikkita asosni birlashtirish natijasida hosil bo'ladi. -ia chastotali TE larning katta qismi manba tillarida mustaqil so'zlar sifatida mavjud emas edi, lekin zamonaviy terminologiyada bo'lgani kabi, faqat qo'shma qo'shimcha hosilalarda ishlatilgan. Yunoncha lug'atda ragiya, toniya, grafiya, termiya patiya kabi mustaqil so'zlar yo'q. Aynan bir xil ma'noga ega bo'lgan anatomik tuzilmalarning lotin va yunoncha belgilanishi yunon-lotin dublet belgilari yoki dubletlari deyiladi. Shunday qilib, yunon-lotin dubletlari ko'pchilik anatomik tuzilmalarni (a'zolar, tana qismlari) belgilash uchun ishlatiladi. Mutaxassislik

fanlarini o'rganish jarayonida talabalarning kasbiy kommunikativ kompetensiyasini shakllantirishga imkon beruvchi metodlarni ishlab chiqarish, turli mavzudagi o'quv materiallarini tayyorlash samarali natijalarni beradi.

Adabiyotlar:

1. Виноградов В.В. Словообразование в его отношении к грамматике и лексикологии. –В сб.: Вопросы теории и истории языка. М., 1952.
2. Виноградов В.В. Об основных типах фразеологических единиц. В.Сб. «А.А. Шахматов», М.,1947.
3. Гак В.Г. О глагольно-именной конверсии во французском языке. Уч. зап. ИМО.- Вып. 7.- М., 1961.
4. Гак В.Г. Беседы о французском слове. М., 1966.
5. Гак В.Г. Сопоставительная лексикология. (На материале французского и русского языков). М., 1977.
6. Гак В.Г. Русский язык в сопоставлении с французским. – М., 1988.
7. Гурычева М.С. О закономерностях в словообразовании романских языков. «Вопросы языкознания». 1954.
8. Ullmann S. Précis de sémantique française, 2 ed Berne, 1959. Foydalanilgan lug'atlar
1. Гак В.Г., Ганшина К.А. Новый французско-русский словарь. – М.: Русский язык, 1997.
2. Juillard A. Dictionnaire inverse de la langue française. – P., 1965. – 984 с.
3. Le Petit Larousse illustré. – P., 1995. –1825 с.
4. Nouveau petit Larousse. Paris, 1972.

РЕЗИОМЕ

Maqolada so'z yasalish usullarini tahlil qilish va yangi tibbiy terminlarning shakllanishidagi mavjud va yangi tendentsiyalarni aniqlash, shuningdek, zamonaviy roman (fransuz) tilidagi sifatlar va otlarning materiali bo'yicha konvertatsiya jarayonining xususiyatlarini ko'rib chiqishdir, chunki fe'llarning konvertatsiyasi va qo'shimchalar zamonaviy tilga kamroq xosdir. Tibbiyot terminologiyasi, so'z yasalish elementlari, so'z yasalish tuzilmalari fandagi o'rin, ayniqsa, klinik terminologiyada boy bo'lib, kasal organizm bilan bog'liq tibbiy va biologik terminlar bilimlar sohasining rivojlanishiga qaratilgan bilimlar sohasi qayd etib o'tilgan.

РЕЗИОМЕ

В статье ставится задача проанализировать способы словообразования и выявить существующие и новые тенденции образования новых медицинских терминов, а также рассмотреть особенности процесса конверсии на материале прилагательных и существительных в современном романском (французском) языке, потому что для современного языка менее характерны конверсии глаголов и дополнений. Медицинская терминология, словообразовательные элементы, словообразовательные конструкции имеют место в науке, особенно в клинической терминологии, а медицинские и биологические термины, относящиеся к больному организму, представляют собой области знаний, направленных на развитие области знаний.

SUMMARY

The article aims to analyze the methods of word formation and identify existing and new trends in the formation of new medical terms, as well as to consider the features of the conversion process on the material of adjectives and nouns in the modern Romance (French) language, because the conversion of verbs and Additions are less characteristic of modern language. Medical terminology, word-formation elements, word-formation structures have a place in science, especially in clinical terminology and medical and biological terms related to the diseased organism are a field of knowledge aimed at the development of the field of knowledge recorded.

O'ZBEK TILIDA AFV MAZMUNLI BIRLIKLARNING IFODALANISH KATEGORIYASI

Xazratqulova O.A.

Toshkent tibbiyot akademiyasi Termiz filiali o'qituvchisi

Tayanch so'zlar: rahm-shafqat, indulgensiya, muloyimlik, rahm-shafqat, kechirim, nafaqa, amnistiya, kechirim, muhlat, kechirim, sabr, inoyat, unutish, oqlanish, qatnov

Key words: Mercy, indulgence, leniency, mercy, forgiveness, allowance, amnesty, forgiveness, respite, forgiveness, patience, grace, oblivion, acquittal, commute

Ключевые слова: милосердие, снисхождение, снисхождение, милосердие, прощение, разрешение, амнистия, прощение, отсрочка, прощение, терпение, милость, забвение, оправдание, ездить